

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розглянуто теоретичне обґрунтування й практичний аспект соціальної підтримки, яку авторка характеризує як один із ключових компонентів державної соціальної політики в сучасній Україні. Запропоновано сучасні трактування понять «соціальна політика», «соціальна підтримка», «скрутне становище», «суб'єкт соціальної підтримки», «об'єкт соціальної підтримки».

Ключові слова: соціальна підтримка, державна соціальна політика, соціальний захист, суспільство, добробут, життєздатність, кризова ситуація, соціальна проблема.

The article examines the theoretically grounded and practical aspect of social support, which the author characterizes as one of the key components of government social policy in modern Ukraine. Current interpretations have been proposed to understand «social policy», «social support», «predicament», «subject of social support», «object of social support».

Key words: social support, state social policy, social protection, society, welfare, viability, crisis situation, social problem.

Постановка проблеми. Незалежна Україна стоїть на шляху трансформації колишньої радянської республіки в незалежну європейську країну. Негативні наслідки майже у всіх сферах життя, які досталися в спадщину країні від тоталітарної епохи ще на жаль існують і сьогодні. Не обійшло цю участь і соціальна сфера. Зниження рівня життя, безробіття, військові дії – все це збільшує кількість людей, які потребують соціальної підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика соціальної підтримки висвітлюється у роботах таких українських дослідників, як Н. Гусак, Н. Завадська, С. Прилипко, Т. Семигіна, Л. Спицька, С. Трухан, В. Утвенко, Л. Шумна та інших.

Мета статті: теоретично обґрунтувати актуальність соціальної підтримки як один із засадничих компонентів державної соціальної політики в сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Словник української мови трактує слово «підтримка» наступним чином: «те, що підтримує кого-, що-небудь, служить опорою комусь, чомусь» та «те, що зберігає чию-небудь життєздатність, підкріплює, зміцнює кого-небудь» [4, с. 516].

Соціальна підтримка (піклування), за визначенням С. Прилипко, це «система заходів з матеріального забезпечення за рахунок державного та місцевого бюджетів та інших джерел фінансування громадян, які не набули з різних причин юридичного права на пенсії та інші види допомог,

але потребують соціальної допомоги і не можуть самотійно вийти із скрутного становища.» [2, с. 322].

Скрутним становищем можемо назвати таку ситуацію, в якій опинилася людина або група людей із певними умовами життя, а саме небезпечні умови, обмежені можливості для певних дій або виходу з несприятливої ситуації. Розглянемо причини, завдяки яким людина або група людей може опинитися в скрутному становищі. Першою причиною зазначимо фінансові проблеми. Це перш за все втрата роботи, борги або банкрутство (малий чи великий бізнес). Наступною причиною виділимо здоров'я. Несподівана хвороба або травма можуть у різний ступінь обмежити фізичні можливості людини, що часто призводить до психологічного дискомфорту. Третя причина – соціальні проблеми. Втрата близьких людей, відсутність підтримки з боку родичів чи друзів створюють як правило емоційний стрес, із яким людина не може справитися самотійно. Наступна причина – кризові ситуації. Природні катастрофи, збройні конфлікти, війни як правило приводять до психологічної або фізичної загрози. П'ята причина – психологічний стан. Тривожні розлади, депресія або інші психологічні проблеми ускладнюють повсякденне життя. Остання причина – юридичні труднощі. Стрес та невизначеність можуть виникати у людини при зіткненні з законом або необхідності брати участь у судових процесах.

Необхідно зазначити, що першою ціллю Сталого розвитку [5] (ухвалений ООН у 2015 році) прописана ціль – подолання бідності. Отже, соціальна підтримка це саме ті заходи, які необхідно впроваджувати та впроваджують для подолання цієї мети.

Необхідно визначити, хто є суб'єктами соціальної підтримки. Це установи, організації та індивіди, які беруть участь у наданні допомоги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах. До них ми можемо віднести: державні установи (органи місцевого самоврядування, соціальні служби, міністерства); неприбуткові організації (громадські організації, благодійні фонди, церкви та релігійні організації); комерційні організації (соціально відповідальний бізнес, фірми з надання соціальних послуг); спільнота та сім'я (місцеві громади, друзі та сусіди, члени родини); міжнародні організації (ООН, ЮНІСЕФ, ВООЗ, міжнародні благодійні організації (Червоний Хрест, Amnesty International)); освіта та наука (наукові установи, вищі навчальні заклади).

Таким чином, можна казати про те, що суб'єкти соціальної підтримки є різноманітними, взаємопроникненими та взаємопов'язаними та безумовно забезпечують комплексний підхід до вирішення різнопланових соціальних проблем.

Соціальна підтримка є невід'ємною частиною соціальної політики держави і однією з важливіших умов для забезпечення стабільності, добробуту, прогресивного поступу та процвітання суспільства та держави. За визначенням С. Костючкова соціальна політика це «комплекс принципів, методів і прийомів різномасштабного впливу держави на

соціальну сферу життя суспільства, головною метою якого вважається зниження ступеню нерівності в суспільстві та редукція або ліквідація соціальної напруженості внаслідок зростання якості та рівня життя кожної людини» [1, с. 17].

Отже, необхідно навести форми, в яких соціальні підтримка може бути реалізована.

1. Фінансова підтримка – грошові виплати, соціальна допомога (пенсії, допомога по безробіттю тощо).
2. Матеріальна підтримка – продукти та предмети першої необхідності (ліки, одяг).
3. Соціальні послуги – психологічна допомога, юридичні послуги.
4. Інформаційна підтримка – освітні програми та тренінги, інформаційні кампанії про доступні послуги.
5. Комунікативна підтримка – створення груп підтримки, заходи щодо підвищення обізнаності щодо проблем вразливих груп.
6. Професійна підтримка – програми з перенавчання та професійної підготовки, сприяння працевлаштуванню.

На думку Л. Шумної «соціальній захист, допомога і підтримка як форми забезпечення соціального життя людей мають різне призначення і різне співвідношення між собою в межах єдиної системи. З розвитком суспільства і виходом його із кризового стану змінюється динаміка розвитку цих трьох форм соціального забезпечення, більш швидкими темпами починає зростати соціальна підтримка» [6, с. 121].

Російсько-українська війна збільшила кількість людей, які потребують соціальної підтримки. Це перш за все внутрішньо переміщені особи (ВПО): люди, які були змушені покинути свої домівки через військові дії. Так із міста Херсон виїхало майже третина населення міста. Ці люди потребують житла, медичних та освітніх послуг, роботи. Також до цієї категорії відносять осіб із інвалідністю, сім'ї з низьким доходом, пенсіонери, люди, які постраждали від домашнього насильства, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, особи, які потребують реабілітації – це і жертви війни, і військовослужбовці, люди з наркозалежністю тощо.

В Україні існують програми соціальної підтримки та соціального захисту, які намагаються допомогти цим категоріям населення, включаючи фінансову допомогу, медичні послуги, освітні програми та психологічну підтримку. Багато неурядових організацій також працюють у цьому напрямку, надаючи ресурсну і емоційну підтримку. У місті Херсон, станом на вересень 2024 року надають допомогу ВПО такі неурядові організації як Херсонський обласний центр «Успішна жінка» (Представник Міжнародної Організації Міграції), Херсонська обласна організація Товариства Червоного Хреста України, Регіональне представництво «Крим SOS», Громадська приймальня Херсонського обласного Фонду милосердя та здоров'я, Храм Святої Трійці [3].

Висновки. Отже, соціальна підтримка є важливим компонентом системи соціального забезпечення, функціонування якої сприяє формуванню модерного громадянського суспільства і правової держави. Теоретичне обґрунтування соціальної підтримки постає як один із засадничих компонентів державної соціальної політики в сучасній Україні, яка знаходиться в стані військового протистояння з державою-терористкою та відстоює гуманістичні цінності та норми цивілізованого світу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Костючков С. К. Основи соціальної держави та громадянського суспільства: навчальний посібник. Херсон: Айлант, 2016. 256 с.
2. Прилипко С. М. Предмет права соціального забезпечення: дис....докт. юрид. наук: 12.00.05. Національна академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2007. 382 с
3. Сайт Корабельна районна у місті Херсоні рада виконавчий комітет. URL: <http://kor-rada.gov.ua/dopomoga-osobam-peremishhenim-vseredini-krayini>
4. Словник української мови: в 11 томах. К.: Наукова думка, 1975. Т. 6. URL: <https://sum.in.ua/s/pidtrymka>
5. Цілі Сталого розвитку, ухвалені ООН, 2015 р. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>
6. Шумна Л. П. Поняття та види соціальної підтримки. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». 2011. Вип. 17. С. 119-125.

Науковий керівник доктор філософських наук, професор Костючков С.К.